

Teknoloji eğitim için iyi midir?

Okutman Ela AKGÜN ÖZBEK^a

^a Anadolu Üniversitesi

Özet

Neil Selwyn tarafından yazılan *Teknoloji Eğitim için İyi midir?* 2016 yılında Polity Press tarafından yayımlanmıştır. Bir önsöz ve altı bölümden oluşan kitap eğitimde dijital teknolojilerin kullanımının değişim, demokratikleşme, kişiselleştirme, hesaplanabilirlik ve ticarileşmeyle ilişkisini ele almaktadır. Dijital teknolojilerin eğitsel süreçlerde kullanımına ilişkin mevcut durumun belirlendiği ve bu teknolojilerin kullanımına ilişkin olumlu görüşlerin özetlendiği kitapta aynı zamanda her konuya ilişkin perde arkasında olan gelişmeler ve göz önünde bulunmayan gizil gündemler de irdelenmektedir. Bu bağlamda Sewlyn, dijital teknolojilerin eğitimde kullanımına yönelik üretilen politikalar, alınan kararlar ve işe koşulan eğitim modellerine eleştirel bir yaklaşım geliştirmektedir. Her eğitsel soruna çözüm olabilecek bir olgu gibi sunulan dijitalleşmenin hangi boyutlarda nasıl yeni, öngörülemeyen sorunlara yol açabileceğinin sorgulandığı kitap, okuyuculara da bu konuda bir beyin fırtınası fırsatı sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Teknoloji, eğitim, dijital

Abstract

Is Technology Good for Education?, authored by Neil Selwyn is published by Polity Press in 2016. The book which is composed of a preface and six chapters deals with the relationship between the use of digital technologies in education, change, democratization, personalization, calculability and commercialization. The book which summarizes the current status of the use of digital technologies in education and the positive views on the use of these technologies also analyzes the hidden agendas behind these developments. In this perspective, Sewlyn develops a critical approach to the politics, decisions and the educational models based on the use of digital technologies in education. The book which questions how digitalization which is proposed as a cure for all can result in other unforeseen problems, also provides an opportunity for brainstorming over the topic.

Keywords: Technology, education, digital

Kaynak Gösterme

Akgün Özbek, E. (2016). Teknoloji eğitim için iyi midir? [Kitap tanıtımı: Is technology good for education by N. Selwyn]. *AUAd*, 2(4), 177-185.

Giriş

Eğitimde teknoloji kullanımına eleştirel bir bakış getiren ve bu konuda çeşitli eserleri bulunan Neil Selwyn (2016) tarafından yazılan *Teknoloji Eğitim için İyi midir? (Is Technology Good for Education)* adlı eser, teknolojinin eğitime olumlu yönde katkıda bulunacağına ilişkin yaygın inancı başlığından itibaren sorgulamaya, okuyucuyu da konunun genellikle göz ardı edilen boyutlarını irdelemeye davet eden bir kitaptır.

Eğitimin değişim, demokratikleşme, kişiselleştirme, hesaplanabilirlik, ticarileşme ve dijitalleşme ile ilgisini ayrı ayrı bölümlerde ele alan yazar, her bir bölüme ilgili konuya ilişkin başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden örnekler vererek başlamaktadır. Yine her bir bölümde ele alınan olumlu gelişmeler özetlenip daha sonra konunun göz ardı edilen boyutları ele alınmış ve eleştirel bir bakış açısı geliştirilmiştir. Bu çalışmada kitabın her bir bölümüne ilişkin kısa özetler verilecek, özetlenen bölümün önemine kısaca değinilecek ve kitabın eğitimin paydaşları için önemi ele alınacaktır.

Dijital Teknoloji ve Eğitimde Değişiklik

Selwyn bu bölümde öncelikle dijital teknolojilerin eğitim sektöründe de yaygınlık kazanmasıyla birlikte tartışılmaya başlanan eğitimde değişiklik söylemini ele almaktadır. Yazara göre dijital teknolojilerin kullanımı aracılığıyla eğitimde gerçekleşmesi beklenen değişiklik söylemi, dijital teknolojilerin eğitime etkisinin boyutuna göre üç ana görüş altında toplanabilir:

1. Eğitimi geliştirmek
2. Eğitimi dönüştürmek
3. Eğitimde devrim

Bu üç söylemin kapsamını ve temel varsayımlarını kısaca ele alan yazar, eğitimde süregelen sorunlara da değinmiştir. Özellikle eğitimde devrim söylemini ele alan yazar, bu görüşe göre dijital devrimin eğitimin çeşitli sorunlarına çözüm getirecek bir kurtarıcı olarak görüldüğünü, ancak yine de bu tür kapsamlı yargılara varılmadan önce konunun derinlemesine incelenip tartışılması gerektiğini savunmaktadır. Clay Christensen'in yıkıcı yenilik kavramını da irdeleyen Selwyn, eğitimde ticari değerlerin barındırılmasının tamamıyla olumsuz olarak değerlendirilemeyeceğini, ancak özellikle sosyal problemlerde teknik düzenlemelerin karmaşık sorunları çözmede yetersiz kalacağını savunmaktadır.

Selwyn'in konuya giriş yaptığı birinci bölüm, özünde kitabın diğer bölümlerinde ele alınacak eğitime ilişkin genellikle göz ardı edilen farklı sosyal sorunlara ilişkin kısa bir

değerlendirme olarak görülebilir. Kapsamlı incelemelerin yer almadığı bölüm, kitabın kapsamını oluşturan, eğitimde teknoloji kullanımının genellikle göz ardı edilen boyutlarının ele alınacağını bir habercisi olarak görülmelidir.

Eğitimi Demokratikleştirmek

Tüm dünyada eğitimin anti-demokratik olduğunu, etnik köken, cinsiyet, yaşanan bölge, gelir düzeyi gibi değişkenlerin eğitimin kalitesini de etkilediğini belirten Selwyn, kitabın ikinci bölümünde dijital teknolojilerin bu dezavantajlı grupların sorunlarına çözüm olup olamayacağını ele almıştır. Özellikle kâr amaçlı kuruluşlar hayırsever kuruluşlar tarafından da desteklenen Kitlelesel Açık Çevrimiçi Dersler - KAÇD (Massive Open Online Courses – MOOCs) gibi eğitime erişimi arttıracığı vaadiyle ortaya çıkan oluşumları ele alan Selwyn, bu gibi oluşumların beklenenin aksine zaten avantajlı olan belirli gruplar tarafından kullanıldığına ilişkin veriler paylaşmaktadır. Daha önce eğitimde işe koşulan bazı teknolojilerin de eğitimi demokratikleştireceği öngörüsüyle kullanıldığını, ancak beklenenin aksine eğitimde demokratikleşme adına beklenen kazanımların sağlanamadığını vurgulamakta, bu nedenle de eğitimi demokratikleştirmek adına gerçekleştirilen girişimlerin iyi niyetle yapılmasına rağmen dijital teknolojilerin de benzer bir söylemle yola çıkışını şüpheyle karşılamaktadır.

Alanyazında da geniş bir karşılık bulan bu yaklaşım Selwyn'in kitabının temelini oluşturmaktadır. Kitabın diğer bölümlerinde ele alınan konuların da bel kemiğini oluşturan demokratikleşme, her ne kadar bölümde derinlemesine ele alınmış olmasa da dijital teknolojilerin eğitimi demokratikleştireceği varsayımına karşı geliştirilen savları özetlemektedir.

Eğitimi Kişiselleştirmek

Medyadan pazarlamaya pek çok alanda yaygınlaşan kişiselleştirme akımını temel alan bölümde eğitimin de dijital teknolojilerin yardımıyla kişiselleştirilmesi ele alınmaktadır. Burada özellikle 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde öne çıkan öğrenen merkezli eğitimin etkisine vurgu yapılmaktadır. Kişiselleştirilmiş eğitimi girişimciliğe benzeten yazar, böyle bir eğitimin daha çok ekonomik bir obje olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve piyasa koşullarına göre şekillenen bir model olduğunu savunmaktadır. Eğitimin kişiselleştirilmesinin kişilere pek de özel bir öğrenme deneyimi sunmadığını, var olan eğitim paketlerinin yalnızca farklı şekillerde sunulduğunu bildiren yazar, kişiselleştirilmiş eğitimin iki temel sorunu da beraberinde getireceğine inanmaktadır. İlk olarak öğrenenlerin her zaman neyi öğrenmek isteyeceklerine

ilişkin bir fikri olamayacağını belirten yazar, otomasyonla gerçekleşen sistemlerde bunun zaman zaman yanıltıcı olabileceğini ve kişilerin yeteneklerinin bazen yalnızca bir öğretmen veya yol gösterici tarafından ortaya çıkartılabileceğini açıklamaktadır. Diğer bir sorunun da her bireyin karar alma süreçlerinde aynı şekilde başarılı olamayabileceği, başarı ve başarısızlığın kişinin kendi yükümlülüğüne bırakıldığında olumsuz sonuçlar ortaya çıkabileceği öngörüsüdür. Sonuç olarak Selwyn, kişiselleştirilmiş eğitimin bazı gruplar için daha avantajlı olacağını ve bunun da yine 2. Bölümde ele alınan demokratikleşme akımını baltalayacağını savunmaktadır.

Dijital teknolojiler aracılığıyla eğitimi kişiselleştirme kulağa son derece hoş gelen, kişilerin kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirebilecekleri bir eğitim sürecini çağrıştırmakta ve eğitim dünyasında da heyecanla karşılanmaktadır. Alanyazında da sıklıkla değinilen bu olguyu Selwyn'in ele alışı oldukça dikkat çekicidir. Eşit fırsatlara ve geçmiş deneyimlere sahip olmayan bireylerin eğitimlerini dijital teknolojiler aracılığıyla da kişiselleştirmesinin ve özerkleştirmesinin uzun vadede yapılan tercihlere bağlı olarak bireylerin ekonomik kazanımlarını dahi etkileyecek sonuçlar doğurabilecek olması belki de konunun en çok göz ardı edilen boyutlarından biridir.

Eğitimi Daha Hesaplanabilir Kılmak

Kitabın bu bölümünde başta büyük veri olmak üzere dijital ortamlarda toplanıp depolanan verilerin eğitsel süreçlerde nasıl kullanıldığı ve uyarlanır sistemlerdeki işleyişi ele alınmaktadır. Normal koşullarda her bir öğrenene ilişkin verilerin toplanmasının ve eğitsel süreçlerin bu şekilde şekillendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilen açılış bölümünde büyük şirketlerin veri kullanarak öğrenenlere ihtiyaçları olan eğitimi sağlayacağı varsayımından yola çıkarak eğitimciler ve eğitim kurumları tarafından verilen eğitim hizmetlerinin el değiştireceği öngörüsü paylaşılmaktadır. Selwyn'in veri tabanlı öğrenmeye yönelik ilk eleştirisi öğrenme sürecinin sayısal değerlere indirgenmesine yöneliktir. Son derece karmaşık bir yapıya sahip olan öğrenme sürecinde her şeyin ölçülemeyeceğini belirten Selwyn bu sistemlerdeki geçerliliğin önemli bir sorun olabileceği görüşündedir. Özellikle dikkat, memnuniyet, etkililik ve güdülenme gibi olguların belirli algoritmalarla ölçümünün güç olduğunu vurgulayan yazar, bu tip uygulamaların ayrıca eğitimin geçmişten gelen bağlamını göz ardı ettiği ve akademik çalışmanın ahlaki temellerine karşı duyarsız olduğunu belirtmektedir.

Dijital sistemlerle eğitimin kişiselleştirilmesi sürecinde yönetim süreçlerinin kısıtlanması, ayrıca dijital ortamda toplanan verilerin farkında olan eğitimci ve öğrenenlerin

davranışlarını buna göre şekillendirmesi, hatta tüm verilerin kişilerin inisiyatifine bırakılmadan toplanıyor olmasının getirdiği etik kaygılar geliştirilen diğer eleştiriler arasında bulunmaktadır. Ancak Selwyn'in aslı vurgulamak istediği nokta bir sistemin otomasyon olmasının onu nesnel veya yansız kılmayacağıdır. Yazara göre hangi verilerin toplanacağına belirlenmesi, kişilerin bu veriler ışığında nasıl değerlendirildiği ve verilerin analizi sonucunda alınan kararlarla işe koşulan süreçler tamamen öznel olacaktır. Yine aynı süreçler veri üretenler, toplayanlar ve analiz edenler gibi veri tabanlı sınıfsal farklılıklara neden olacaktır.

Eğitimden pazarlamaya, bankacılığa pek çok alanda hâkimiyet kurmaya başlayan ve eğitimde de önemli bir dönüşüme ve gelişime olanak sağlayacağı savunulan veri tabanlı eğitime Selwyn'in yaklaşımı bir bakıma veri tabanlı sistemlerin arka kapısına ışık tutmaktadır. Özellikle verilerin kim tarafından hangi amaçlarla kullanılacağına yapılan vurgu konu ile ilgili okuyucuların konuya eleştirel yaklaşmasını sağlaması bakımından oldukça dikkat çekicidir.

Eğitimi Ticarileştirmek

Eğitimin ticarileşmesinin ele alındığı beşinci bölümde Microsoft, Google vb. gibi asıl hizmet alanı eğitim olmayan kuruluşların ürettikleri dijital içeriklerle eğitimde gözlemlenen eksiklikleri tamamlamaya katkıda buldukları, böylece ilk defa eğitime dışarıdan müdahalede bulunulduğu örneklenmiştir. Bu tür girişimlerin eğitim politikalarını, ekonomiyi ve toplumları Silikon Vadisi normlarına göre şekillendirdiğini savunan Selwyn, bunun Kaliforniya kapitalizmi olduğunu belirtmektedir. Yazar, sınıflara dijital altyapı götürülmesinden, dijital içerik sağlanmasına, öğretmen yetiştirme hizmetleri sunulmasından KAÇD, tersyüz edilmiş sınıflar (flipped classroom) ve dijital rozet uygulamaları gibi yeni modellerin geliştirilmesinde hayırseverlik gibi bir söylemle ortaya çıkan kâr amaçlı şirketlerin etkinliklerine örnekler vermiştir. Ancak bu şirketlerin eğitim politikalarını şekillendirmek, uzun vadede ücretsiz sunulan hizmetleri daha sonra ücret karşılığında gerçekleştirerek maddi kazanç sağlamak, marka tanınırlığını arttırmak ve gelecekteki iş gücünü şekillendirmek gibi gizli gündemleri olabileceği konusunda okuyucuları uyarmaktadır. Bu tip ticari girişimlerin büyük vaatlerle yola çıktığını, ancak sonuçta çok da verimli olmayan tartışmaya açık sonuçlar doğurduğunu bildiren yazar, bölümde ele alınan modellerin teknoloji endüstrisine uygunken, anlık değişimlere çok da hızlı yanıt veremeyen eğitim için uygun olmayabileceğini savunmaktadır. Bu nedenle de kamunun eğitim politikalarını ve sistemlerini girişimci şirketlerin öngördüğü modellere göre şekillendirmeden önce kazanımlar kadar kaybedilenlerin de irdelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

21. yüzyılın başlarından itibaren eğitimin çeşitli aşama ve uygulamalarında öne çıkan özel şirket girişimlerinin dijital teknolojilerin eğitimde kullanılmasına yönelik yoğun ilgisi ve girişimleri incelendiğinde, Selwyn'in öngörülerinin kayda değer olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda kitabın bu bölümü eğitimin yalnızca pedagojik değerinin yanısıra ekonomik değerinin de gözler önüne serilmesi bakımından oldukça önemlidir.

“İyi” Eğitim ve Dijital – Peki Ne Değişmeli?

Kitabın son bölümünde “Teknoloji Eğitim için İyi midir?< sorusunu neden başlığa taşıdığını ele alan yazar, bu soruya basit bir ‘evet’ veya ‘hayır’ ile cevap verilemeyeceğini, ancak bu sorunun konunun sorunlu ve karmaşık yapısını ortaya koyduğunu savunmaktadır. Dijital teknolojilerin kendi içinde eğitim için bir “iyi” olma durumu barındırmadığına dikkat çeken yazar, tüm yaklaşımların belirli yargılara dayandığını belirtmektedir. Kitapta ele alınan dijital yeniliklerin kendi kendini motive edebilen, zamanı bol veya etkili zaman yönetimi yapabilen, kendi kararlarını alabilen, yenilikleri denerken yargılanma kaygısı gütmeyen ve korkusuzca hatalar da yapabilen özellikle özyönelimli evrensel bir öğrenen modeli üzerine kurulduğunu belirten Selwyn, bu konuda ekonomik düzey, cinsiyet, etnik köken gibi bireysel farklılıkların dikkate alınmadığına dikkat çekmektedir. Farklı dezavantajlı grupların durumlarının incelenmesi gerektiğini savunan yazar mevcut durumda farklı bakış açılarına empati yapılmadığını vurgulamaktadır.

Kitabın temel amacının eğitimde dijital teknolojilerin kullanımının engellenmesi olmadığını belirten yazar, bu yolda izlenebilecek daha demokratik ve eşit yollar bulunması gerektiğini, kapsayıcı toplumsal fayda için çaba içinde bulunulması gerektiğini ifade etmektedir. Selwyn bu konuda eğitimdeki tüm süreçlerin özel sektöre ve “uzman”lara bırakılması yerine devletlerin bu konuda uzmanlaşması ve süreçlerin yönetiminde öncü rol oynayarak bunu kamu yararına çevirmesini önermektedir. İkinci bir önlem olarak ise şirketlerin eğitimin dijitalleştirilmesindeki girişimlerinin gerçekten eğitimin geliştirilmesine yönelik olarak sınırlandırılması ve şirketlerin temel amacının dijital teknolojileri satmak olmasının engellenmesini önermektedir.

İyilik ve etkililiğin felsefi boyutunun ele alındığı bölüm, yargıların uygulamaları nasıl şekillendirebildiğine ışık tutmaktadır. Kitabın ikinci ve beşinci bölümlerinde ele alınan eğitimin demokratikleştirilmesi ve ticarileşmesinin temel sorunsal olarak ortaya çıktığının gözlemlenebildiği bölüm bir bakıma yazarın kendine getirilebilecek eleştirilere de kısa bir cevap niteliği taşımaktadır.

Sonuçlar

Her türlü teknolojik belirleyiciliğe karşı bir uyarı niteliğinde bir başlıkla okuyucuya sunulan Selwyn'in kitabı, kitabın her bir bölümünün o bölümde ele alınan konuya ilişkin olumlu ve olumsuz bakış açılarını yansıtarak sunulması bakımından okuyucular için bir beyin fırtınası deneyimi sunmaktadır. Her ne kadar kitapta ele alınan konular içerikleri bakımından yeni ortaya çıkmış kavramları ele almasa ve kapsamı bakımından derinlemesine incelenmemişse de konuyu ele alış bakımından farklı bir bakış açısı sunduğu gerçeği yadsınamaz.

Dijital teknolojilerin eğitimin pek çok sorununa çözüm üretebileceği söylemi gerçek olsa bile dijital teknolojilerle yeniden tasarlanacak bir eğitim sisteminin de farklı sorunlar üretebileceği, özellikle dezavantajlı grupların bundan olumsuz etkilenebileceği, bu nedenle de konunun etraflıca, kazanımlar kadar kaybedilebilecekler bağlamında da ele alınması gerektiği konusunda okuyucuyu uyandırması bakımından Selwyn'in kitabı keyifli bir okuma deneyimi sunmaktadır. Bu açıdan kitap aynanın puslu tarafına bir göz atış olarak değerlendirilebilir.

Öneriler

Selwyn'in kitabı özellikle eğitim yöneticileri, eğitim teknolojileri, eğitsel sorunlara dijital çözümler bulma konusunda karar verecek bireyler, akademisyenler, eğitimciler, öğrencileri ve hatta eğitime dijital yatırımda bulunacak özel şirketler için bir değerli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Yazarın konunun ekonomik boyutunun yanı sıra dijital teknolojilerin dezavantajlı grupların geleceğine ilişkin öngörülerini ve değerlendirmeleri farkındalık yaratması açısından oldukça önemlidir. Her ne kadar ele alınan konular derinlemesine incelenmemiş olsa da ilgili okuyucular alanda yapılmış bilimsel çalışmaları da inceleyebilir ve bu konuda derinlemesine araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Dijital teknolojilerin eğitimde işe koşulmasıyla beraber ortaya çıkan KAÇDler, tersyüz edilmiş öğrenme, kişiselleştirilmiş öğrenme, uyarlanırlı öğrenme gibi yeni eğitim modelleri de Selwyn'in öngörülerini doğrultusunda derinlemesine irdelenebilir ve toplumsal fayda bağlamında ele alınabilir. Bu nedenle Selwyn'in kitabı bir temel kitap olarak değil bir başlangıç noktası olarak ele alınmalıdır.

Kaynakça

Selwyn, N. (2016). *Is technology good for education*. Cambridge: Polity Press.

Yazar Hakkında

Okutman Ela Akgün ÖZBEK

2003 yılından beri Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında görev yapmakta olan Akgün-Özbek, lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı bölümünde, yüksek lisans eğitimini ise Ortadoğu Teknik Üniversitesi İngiliz Edebiyatı bölümlerinde tamamlamıştır. Halen Anadolu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Uzaktan Eğitim Bölümünde doktora çalışmalarına devam eden Ela Akgün Özbek, 2004 yılından beri Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında da kitap ünite yazarı, akademik danışmanlık, ders koordinatörlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. Yazarın çalışma alanları arasında uzaktan eğitim, uzaktan eğitimde öğrenen ve öğreten rolleri ve yeterlilikleri, öğretmen yetiştirme bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İngiliz Dili Eğitimi ABD, Eskişehir, Türkiye 26470

Tel (İş): +90 222 335 05 80 - 3491

Eposta: eakgun@anadolu.edu.tr